ივანე ჯავახიშვილის სახელობის თბილისის სახელმწიფო
უნივერსიტეტი

ივანე ჯავახიშვილის ისტორიის და ეთნოლოგიის ინსტიტუტი

ISSN 1512-3154

ახალი და უახლესი ისტორიის საკითხები

1(12)

გამომცემლობა „უნივერსალი“
თბილისი 2013

შორენა მურუსიძე

ივანე ჯავახიშვილის სახელობის თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტი, ივანე ჯავახიშვილის ისტორიისა და ეთნოლოგიის ინსტიტუტის ახალი და უახლესი ისტორიის განყოფილების მეცნიერ-თანამშრომელი

მსოფლიოს ბიპოლარიზაციის დასაწყისი და ქართული პოლიტიკური ემიგრაცია

ქართული პოლიტიკური ემიგრაციის ეროვნულ-განმათავისუფლებელ მოძრაობაში მეორე მსოფლიო ომის შემდეგ ახალი ეტაპი იწყება, რაც მსოფლიოში განვითარებულმა მოვლენებმა განპირობა.

გავლენის სფეროების გადანაწილებისთვის დაწყებული წინააღმდეგობა მეორე მსოფლიო ომის დამთავრების შემდეგ აშკარა დაპირისპირებაში გადაიზარდა. ერთი მხრივ, ამერიკის შეერთებულ შტატებსა და, მეორე მხრივ, საბჭოთა კავშირს შორის წარმოქმნილი ინტერესთა კონფლიქტი საერთაშორისო ურთიერთობებში ახალ წესრიგს უყრიდა საფუძველს. შედეგად ჩამოყალიბდა ბიპოლარული მსოფლიო, რომლის პოლიტიკურ მაჯისცემას ორი ზესახელმწიფო — ამერიკის შეერთებული შტატები და საბჭოთა კავშირი განსაზღვრავდა.

ბიპოლარული მსოფლიოს ლიდერები ერთმანეთს იდეოლოგიური და ფსიქოლოგიური ომის მეთოდებით ებრძოდნენ. ამერიკის შეერთებული შტატების საგარეო პოლიტიკური კურსი ითვალისწინებდა საბჭოთა კავშირში შემავალი ხალხების ემიგრაციასთან მჭიდრო ურთიერთობის დამყარებას და მათ დახმარებას.

ამ მიზნით, აშშ-ში XX ს-ის 50-იანი წლების დასაწყისში შეიქმნა კომიტეტები და საზოგადოებრივი გაერთიანებები. მათი საქმიანობის შედეგი რადიო-სადგურ „ამერიკის ხმაში“ სსრკ-ში შემავალი ქვეყნების ნაციონალური რედაქციების (1951 წ.) და რადიო „განთავისუფლების“ (იგივე რადიო „თავისუფლების“ 1953 წ.) დაარსება იყო. ისინი ფინანსურ დახმარებას ჰპირდებოდნენ იმ ემიგ-

რანტულ ორგანიზაციებს, რომლებიც ბოლშევიკური რეჟიმის წინააღმდეგ გამოდიოდნენ.

აშშ-ს მთავრობის წევრები თავიანთ გამოსვლებში ყურადღებას ამახვილებდნენ საბჭოთა კავშირის ხალხთა უფლებებზე და მათ პოლიტიკურ ემიგრაციას მხარდაჭერას ჰპირდებოდნენ. 1951 წლის 26 მაისს, საქართველოს დამოუკიდებლობის დღეს რადიო „ამერიკის ხმის“ ქართული რედაქციის გახსნასთან დაკავშირებით ამერიკის შეერთებული შტატების სახელმწიფო მდივანმა დევიდ აჩესონმა მიმართა ქართველებს განთავისუფლებულიყვნენ კომუნიზმისაგან: „თქვენ ხშირად ყოფილხართ დამარცხებული, მაგრამ არასოდეს — დამონებული... თქვენ შესძელით საუკუნეთა განმავლობაში შეგენარჩუნებინათ თქვენი ეროვნული ერთობა“ [1, 27].

1951 წლის 4 ივლისს, აშშ-ის დამოუკიდებლობის დღეს, ქვეყნის პრეზიდენტი ჰარი ტრუმენი თავის გამოსვლაში აღნიშნავდა, რომ თავისი ქვეყანა, რომელიც დაფუძნებულია ადამიანის უფლებების დაცვაზე, ხელს შეუწყობს ამ პრინციპის დაცვასა და განხორციელებას დედამიწის ნებისმიერ წერტილში, რადგან არსებობენ სახელმწიფოები, სადაც „თვითოეულს ამ უფლებით სარგებლობისათვის ემუქრება ტირანიის ახალი და საშინელი ფორმები“ [2, 1].

აშშ-ის პრეზიდენტის ჰარი ტრუმენისა და სახელმწიფო მდივნის დევიდ აჩესონის ამ გამოსვლებს ქართული პოლიტიკური ემიგრაციის მხრიდან გამოხმაურება მოჰყვა. ემიგრანტულ პრესაში იბეჭდებოდა სტატიები „ქართული საკითხით“ აშშ-ს დაინტერესების შესახებ, საყურადრებოა, რომ ამ ზესახელმწიფოს არ უღიარებია საქართველოს დამოუკიდებლობა, ის იმჟამადაც მხოლოდ თავისი ინტერესებდან გამომდინარე მოქმედებდა.

ქართველი ემიგრანტები ყურადღებით აკვირდებოდნენ გეოპოლიტიკურ ცვლილებებს და ცდილობდნენ, შექმნილ სიტუაციაში „ქართული საკითხის“ ადგილი განესაზღვრათ. მათი შეფასებით: „მსოფლიო ორ ნაწილად არის გაყოფილი, ერთი მოდის ვითომ ახალი აზრით, ცხოვრების ახალი შინაარსით და ფორმებით — მაგრამ მოდის გაყინული გულით და შეუბრალებელი სისასტიკით; ადამიანის პიროვნების გაქელვით და დამონებით, დიქტატურითა და ტერორით. ყოველივე ამას ის სოციალურ რევოლუციას ეძახის და ცდილობს ყველაფერი ეს მარქსიზმად გაასაღოს. მეორე მაგრად სდგას თავის ნორმალურ ევოლუციის გზაზედ და ჰუმანიზმის სახელით მომავლისაკენ გზას იკაფავს და, თუ გნებავთ, სოციალურ

რევოლუციისაკენ უფრო კულტურული ზომებით და საღი გონიერებით მიექანება. ამ ორი ბლოკის ერთად ხანგრძლივი არსებობა, ან როგორც ამბობენ, თანამშრომლობა იგივეა, რაც ცეცხლისა და წყლის ერთად მოთავსება... ჩვენ უნდა ვცდილობდეთ საერთო ძალით ამ მოზღვავებულ მოვლენათა ცვალებადობის რთული კვანძის გარკვევას, იქ ჩვენი მიზნების შესაფერი პოზიციის გამონახვას, მეგობრების და მოკავშირეების შეძენას“ [3, 12-15].

ახალმა რეალობამ საბჭოთა კავშირში შემავალ ხალხთა პოლიტიკური ემიგრაციის საქმიანობის გააქტიურება განაპირობა. მეორე მსოფლიო ომის დროს შეწყვეტილი ქართული პოლიტიკური ემიგრაციის ეროვნულ–განმათავისუფლებელი საქმიანობა 1949 წლიდან კვლავ აქტიურდება. ამ წელს დაიწყო სოციალ-დემოკრატიული პარტიის პერიოდული ორგანოს „ჩვენი დროშის“ და ეროვნულ-დემოკრატიული პარტიის ჟურნალ „ივერიის“ გამოცემა, ამ წელს გაჩნდა აზრი „ეროვნული ცენტრის“ დაარსების შესახებ.

ქართული ემიგრაციის ეროვნულ-განმათავისუფლებელი მოძრაობის ახალი ეტაპისთვის (მოიცავს მეორე მსოფლიო ომის შემდგომ პერიოდს), დამახასიათებელია ემიგრანტული ძალების გაერთიენების გზით, საერთო ქართული მოძრაობის დაფუძნების მცდელობა, რომელიც საქართველოს დამოუკიდებლობის აღდგენისათვის ბრძოლას უხელმძღვანელებდა. ქართული ემიგრაცია თანხმდებოდა, რომ გაერთიანება მათი წარმატების წინაპირობად უნდა ქცეულიყო, თუმცა მის განხორციელებას ვერ ახერხებდა. ძალთა გაერთიანების მიზნით, შეიქმნა არაერთი ემიგრანტული ორგანიზაცია, რომელშიც გაწევრიანდა საქართველოს დემოკრატიული რესპუბლიკის მთავრობა, პოლიტიკური პარტიები, ორგანიზაციები და უპარტიონი. ქართული ემიგრაციის გაერთიენებას ხელს უშლიდა ემიგრანტთა შორის არსებული შეუთანხმებლობა, განსაკუთრებულ წინააღმდეგობას იწვევევდა სოციალ-დემოკრატიულ პარტიასთან ურთიერთობა, რადგან დამოუკიდებლობის დაკარგვაზე პასუხისმგებლობას მას აკისრებდნენ.

საარქივო მასალაში და ემიგრანტულ პერიოდიკაში გამოქვეყნებულ სტატიებში ურთიერთგამომრიცხავი ცნობებია მოცემული იმის შესახებ, თუ რომელი პოლიტიკური ძალის ინიციატივა იყო ქართული ემიგრაციის გაერთიანების შექმნა. ეროვნულ-დემოკრატიული პრესის მიხედვით „ეროვნული ცენტრის“ შექმნის იდეა მათი პარტიის რიგებში გაჩნდა, თუმცა მისი განხორციელება

სოციალ–დემოკრატებს მიანდეს, ხოლო სოციალ-დემოკრატიულ პერიოდულ ორგანოში ცენტრის დაარსების ინიციატორად ერთგან ეროვნული მთავრობა, ხოლო მეორეგან კი 1949 წლის ზაფხულში მიუნხენში დაარსებული პოლიტიკური ცენტრი გვევლინება. ასეთი აღრევა იმით შეიძლება აიხსნას, რომ ყველა ორგანიზაცია საჭიროდ მიიჩნევდა ქართული პოლიტკური ემიგრაციის გაერთიანებას. ისინი ერთმანეთისგან დამოუკიდებლად ცდილობენ დაასაბუთონ გაერთიანების შექმნის აუცილებლობა.

1949 წლის 7 ნოემბერს პარიზის ქართული კოლონიის პოლიტიკური წრეების ერთობლივ თათბირზე აირჩიეს „საკონტაქტო კომისია“. კომისიას ემიგრაციაში ეროვნულ ძალთა გაერთიანება დაევალა, რომელიც ახალი ცენტრის შექმნის საფუძველი გახდებოდა. „ეროვნულ ცენტრში“ უნდა შესულიყვნენ ემიგრაციაში არსებული პოლიტიკური პარტიები, ორგანიზციები, ახალგაზრდები და ქართველი მხედრები. „ეროვნული ცენტრის“ მიზანი „ქართული საკითხის“ მსოფლიოსათვის გაცნობა და საქართველოს დამოუკიდებლობის აღდგენა იქნებოდა.

7 ნოემბრის კომისიამ ერთი წელი იმუშავა. ამ ხნის განმავლობაში მათ ჩაატარეს რამდენიმე სხდომა, ჰქონდათ მოლაპარაკებები ქართველ ემიგრანტებთან.

ინტერპარტუილი გაერთიანება არსებობდა მეორე მსოფლიო ომამდე, სოციალ–დემოკრატები სწორედ ამ გაერთიანების აღდგენას ცდილობდნენ, ამიტომ ნოე ჟორდანიამ კომისიის ერთ-ერთ სხდომაზე დააყენა საკითხი, რომ „ეროვნული ცენტრის“ საქმიანობა მთავრობასთან შეთანხმებით და ხელმძღვანელობით წარმართულიყო. მის ინიციატივას მხარი დაუჭირა სოციალ-დემოკრატიულმა და სოციალ-ფედერალისტურმა პარტიამ, წინააღმდეგი იყო ეროვნულ-დემოკრატიული პარტია. ამ დროს განხეთქილებაა სოციალ–დემოკრატიულ პარტიაში, ცალკეა გამოყოფილი ნოე ცინცაძისა და რაჟდენ არსენიძის ჯგუფი.

ქართველი სოციალ-დემოკრატების აზრით მთავრობა საქართველოს დამოუკიდებლობის გამომხატველი იყო, ამ ფაქტს ისინი უპირატესობად თვლიდნენ [4, 38], ეროვნულ-დემოკრატიული პარტია კი ნოე ჟორდანიას მთავობას „ყოფილს“ უწოდებდა, რომელსაც მათი აზრით, აღარ ჰქონდა მანდატი ესაუბრა ქართველი ხალხის სახელით [5, 11-12].

მთავრობის საკითხზე შეუთანხმლებლობის გამო 7 ნოემბრის კომისიას გამოეყო რევაზ გაბაშვილი, ალექსანდრე მანველიშვილი, ლევან ზურაბიშვილი და ბრეგვაძე. მათ დამოუკიდებლად განაგრძეს „ქართული ემიგრაციის ეროვნულ-პოლიტიკური ცენტრის“ შექმნისთვის მოლაპარაკებები და 1950 წლის 19 ნოემბერს დაარსეს ორგანიზაცია „ქართული ეროვნულ-პოლიტიკური ცენტრი უცხოეთში“. მისი წევრები მიიჩნევდნენ, რომ მათი ორგანიზაცია არ იყო სრულყოფილი, რადგან არ აერთიანებდა ყველა პოლიტიკურ ძლას, ამიტომ ისინი ეცდებოდნენ სოციალ-დემოკრატიულ პარტიასთან შეთანხმებას.

რევაზ გაბაშვილის კომისიის საქმიანობამ „თეთრი გიორგის“ ორგანიზაციასთან ურთიერთობისას წინააღმდეგობა და მწვავე დაპირისპირება წარმოშვა, როგორც „თეთრი გიორგის“ გენერალური მდივნის კალისტრატე სალიას გიორგი კვინიტაძისადმი გაგზავნილი წერილებიდან ჩანს მიზეზი სუბიექტური იყო, არსებობდა პიროვნული უთანხმოება ერთის მხრივ „თეთრი გიორგის“ წევრებსა და მეორეს მხრივ გაბაშვილ–მანველიშვილს შორის. ალექსანდრე მანველიშვილს კალისტრატე სალია „თეთრი გიორგის“ სახელის უზურპაციაში, ხოლო გაბაშვილს კი შეურაცხყოფაში ადანაშაულებდა [6, 342-344].

„პოლიტიკური ცენტრის“ მიღმა დარჩენილმა ქართული ემიგრაციის პოლიტიკურმა ჯგუფებმა 1951 წლის 28 იანვარს ჩაატარეს კრება. მასზე ემიგრაციის გაერთიანების მიზნით ახალი კომისია შეიქმნა. ამ კომისიამ სხდომა გამართა 9 სექტემბერს, სადაც მოწვეული იყვნენ ორგანიზაციის „ქართული ეროვნულ-პოლიტიკური ცენტრი უცხოეთში“ წევრებიც, თუმცა ისინი არ გამოცხადდენ [7, 14]. კომისიის მომდევნო შეკრება 20 ოქტომბერს ჩატარდა, იმავე დღეს, პარიზში სხდომა მოიწვია „ეროვნულ-პოლიტიკურმა ცენტრმაც“.

1951 წლის 20 ოქტომბერს დაწყებული კომისიის სხდომა 21 ოქტომბერს „ქართული ეროვნული საბჭოს“ შექმნით დასრულდა.

გაერთიანებული „ეროვნული ცენტრის“ ნაცლად ქართულ ემიგრაციას ორი ახალი პოლიტიკური ორგანიზაცია („ქართული ეროვნულ-პოლიტიკური ცენტრი უცხოეთში“ და „ქართული ეროვნული საბჭო“) შეემატა, მათ შორის შეთანხმების მიღწევას არც ერთი მხარე არ გამორიცხავდა, თუმცა დაახლოების ნაცვლად ამ ორ

პოლიტიკურ გაერთიანებას შორის დაპირისპირება კიდევ უფრო გაღრმავდა.

მიუხედავად იმისა, რომ პოლიტიკური ემიგრაცია თანხმდებოდა გაერთიანების აუცილებლობაში, მის განხორციელებას ვერ ახერხებდა. ქართული ემიგრაციის ერთიანობას ხელს უშლიდა ემიგრანტთა შორის არსებული წინააღმდეგობრივი ურთიერთობები, რაც ხშირ შემთხვევაში სუბიექტური ფაქტორებით იყო განპირობებული.

1949 წლიდან გააქტიურებული ემიგრაციის გაერთიანების საკითხი და ამ მიმართულებით გადადგმული ნაბიჯები საპირისპირო შედეგებს იძლეოდა. ჩნდებოდა ახალი ტალღა ემიგრაციის დაქსაქსულობისა, ახალი ორგანიზაციები, კომიტეტები და ცენტრები ევროპასა და ამერიკაში.

ქვევით ჩამოვთვლით და მოკლედ ვისაუბრებთ იმ ქართულ პოლიტიკურ ორგანიზაციებზე, რომლებიც სწორედ მსოფლიოს ბიპოლარიზაციის საწყის ეტაპზე შეიქმნა ევროპასა და აშშ-ში.

1948 წელის 6 ივნისის დეკლარაციით დაიწყო მოქმედება „თავისუფალ ქართველთა კავშირმა.“

როგორც უკვე აღვნიშნეთ, 1950 წელის 19 ნოემბერს პარიზში დაარსდა „ქართული ეროვნულ-პოლიტიკური ცენრტი უცხოეთში“, სადაც გაერთიანდნენ ეროვნულ-დემოკრატიული პარტიის, სოციალ-რევოლუციონერების, ლევან ზურაბიშვილის ხელმძღვანელობით 1948 ნლის 6 ივნისს დაარსებული „თავისუფალ ქართველთა კავშირის“, სამხედრო კავშირის და უპარტიოთა წარმომადგენლები. ორგანიზაციის საპატიო თავმჯდომარე იყო გენერალი გიორგი კვინიტაძე, საპატიო წევრი ექიმი ვახტანგ ღამბაშიძე, ხოლო წევრები იოსებ გობეჩია, დ. მაჭავარიანი[1], რევაზ გაბაშვილი, ელისე პატარიძე, ლევან ზურაბიშვილი, ი. ბაქრაძე, ალექსანდრე მანველიშვილი, ლ. შარაძე. ცენტრს ჰქონდა პერიოდული ორგანო „საქართველოს დამოუკიდებლობა“. ორგანიზაციის საქმიანობასთან დაკავშირებული სტატიები იბეჭდებოდა ეროვნულ-დემოკრატიული პარტიის ჟურნალ „ივერიაშიც“ [8].

---

[1] დ. მაჭავარიანი ემიგრაციაში სოციალ-ფედერალისტური პარტიის წევრი იყო, თუმცა იგი „ქართულ ეროვნულ-პოლიტიკური ცენტრში“ არ წარმოადგენდა პარტიას, როგორც თავად განმარტავს ის ორგანიზაციის წევრი გახდა პირადი გადაწყვეთილებით, ინდივიდუალურად.

ზემოთ უკვე ითქვა, რომ 1951 წლის 20 ოქტომბერს დაარსდა „ქართული ეროვნული საბჭო“, მის შემადგენლობაში შედიოდნენ: სოციალ-დემოკრატები, სოციალ-ფედერალისტები, დამფუძნებელი კრების წევრები, ქართული ახალგაზრდული თაობის დემოკრატიული ორგანიზაცია და „თეთრი გიორგი“ [9], ამ უკანასკნელმა, აზრთა სხვადასხვაობის გამო, მალე დატოვა „ეროვნული საბჭო“ [10, 31]. ორგანიზაციის დაარსებას საპატიო წევრის სტატუსით ესწრებოდა ნოე ჟორდანია. ხოლო ევგენი გეგეჭკორი „საბჭოს“ საქმიანობაში აქტიუტრად იყო ჩართული. რეალურად „ეროვნული საბჭო“ ემიგრაციაში საქართველოს მთავრობის მემკვიდრედ იქცა. „საბჭო“ განცხადებებს აკეთებდა ორგანიზაციისა და სქართველოს დემოკრატიული რესპუბლიკის მთავრობის სახელით. ეს არის ქართული პოლიტიკური ემიგრაციის ისტორიაში ყველაზე ხანგრძლივად არსებული გაერთიანება, როემლიც საქართველოს დამოუკიდებლობის აღდგენის შემდეგაც არსებობდა, მისი ბოლო ხელმძღვანელის კარლო ინასარიძის გარდაცვალბამდე (2007). „საბჭოს“ წესდებაში ვკითხულობთ: „ქართული ეროვნული საბჭო“ მიზნად ისახავს იმუშავოს საქართველოს დემოკრატიული რესპუბლიკის აღდგენისათვის. კერძოდ: გააერთიანოს და ხელმძღვანელობა გაუწიოს უცხოეთში საქართველოს დამოუკიდებლობისათვის მოქმედ ქართულ ძალებს და ორგანიზაციებს; ქართული საკითხი გააცნოს უცხოეთის საზოგადოებრივ წრეებს, სხვადასხვა ქვეყნების ოფიციალურ პირებს და ორგანიზაციებს; „საბჭო“ ითანამშრომლებდა ყველა იმ ორგანიზაციასთან და ერების წარმომადგენლებთან, რომლებიც ცნობდნენ საქართველოს დამოუკიდებლობას, ერთა თვითგამორკვევის უფლებას და იბრძოდნენ საბჭოთა რუსეთის მიერ დამყარებული რეჟიმის წინააღმდეგ [11, 31].

1952 წელს 7 აპრილს მიუნხენში დაარსდა „ქართული ევროპული მოძრაობა“. „მოძრაობის“ წევრები აღიარებდნენ ევროპულ ორიანტაციას, მათი მიზანი იყო საქართველოს დამოუკიდებლობის მოპოვების შემდეგ ქვეყნის გაწევრიანება ევროპულ გაერთიანებაში, რომელსაც იმჟამად ეყრებოდა საფუძველი [12, 1]. „ქართული ევროპული მოძრაობის“ საპატიო თავმჯდომარე მიხეილ წერეთელი, ხოლო საპატიო წევრი – გრიგოლ რობაქიძე იყო, ორგანიზაციის სამდივნოში შედიოდნენ: ალექსანდრე ჯინჭარაძე, კალისტრატე სალია, მიხეილ ალშიბაია და ვ. ცხომელიძე [13, 30].

ცივი ომის დროს ქართული ემიგრაციის ეროვნულ-განმათავისუფლებელმა მოძრაობამ, ევროპის შემდეგ, ამერიკის შეერთებული შტატებიც მოიცვა. ამერიკის შეერთებულ შტატებში 1950 წელის 5 სექტემბერს ნიუ-იორკში დაარსდა „ქართველ-ამერიკელთა ლიგა“, რომელიც ამერიკის ქართული სათვისტომოს ისტორიაში პირველი პოლიტიკური ორგანიზაციაა. ლიგის თავმჯდომარედ თეიმურაზ ბაგრატიონი, მის მოადგილედ პავლე კვარაცხელია, ორგანიზაციის მდივნად ექიმი ვახტანგ ღამბაშიძე აირჩიეს [14]. „ქართველ-ამერიკელთა ლიგა“ მიზანად ისახავდა აშშ-ის პოლიტიკური და საზოგადოებრივი ორგანიზაციებისათვის გაეცნო საქართველოს საკითხი, რადგან ორგანიზაციის წევრების აზრით, ამ მხრივ, ევროპაში უფრო მეტი იყო გაკეთებული, ვიდრე აშშ-ში [15, 31-32].

საქართველოს დამოუკიდებლობის აღდგენას და ბოლშევიკური რეჟიმის წინააღმდეგ ბრძოლას ისახავდა მიზნად 1952 წლის 5 ოქტომბერს ნიუ იორკში დაარსებული „ქართველთა დემოკრატიული კავშირი“, იგივე „საქართველოს დამოუკიდებლობის აღდგენის ამერიკული საბჭო“. მისი გამგეობის წევრები იყვნენ ალექსანდრე სულხანიშვილი, გიგი კობახიძე, ივანე ნანუაშვილი, ისიდორე გაჟონია, ვახტანგ აბაშიძე, გიორგი ღოღობერიძე, სანდრო ბარათაშვილი. ორგანიზაციას ჰქონდა წესდება, სადაც გაცხადებული იყო „კავშირის“ მიზნები და სტრუქტურული საკითხები. გაერთიანების მიზანი იყო: აშშ-ის საზოგადეოებისათვის საქართველოს ისტორიის, ქართველი ხალხის ეროვნული ინტერესებისა და უფლებების გაცნობა, ხელშეწყობა ყველა იმ ამერიკული ორგანიზაციისათვის, რომლის საქმიანობა ბოლშევიკების მიერ დაპყრობილი ერების გათავისუფლებას და მათი დამოუკიდებლობის აღდგენას ისახავდა მიზნად. „საქართველოს დამოუკიდებლობის აღდგენის ამერიკული საბჭო“ თანამშრომლობდა ამერიკაში არსებულ საბჭოთა კავშირის ერთა ემიგრაციის პოლიტიკურ ორგანიზაციებთან [16, 24].

ზემოთ ჩამოთვლილი ორგანიზაციების რაოდენობა მიუთითებს ქართული პოლიტიკური ემიგრაციის დაქსაქსულობაზე. სამწუხაროდ, ამ მხრივ, ქართულ ემიგრაციაში კვლავ არაფერი შეცვლილა.

ემიგრაციის საქმიანობის ამ ახალ ეტაპზე ჩნდება პოლიტიკური ორიენტაციის საკითხიც. „ცივი ომის“ საწყის ეტაპზე შექმნილი ქართული ემიგრანტული ორგანიზაციების ნაწილი პრიორიტეტად მიიჩნევდა აშშ-სთან ურთიერთობების დამყარებას და დახმა-

რებას სწორედ ამ სახელმწიფოსგან ელოდა, ხოლო მეორე ნაწილი კი კვლავ ევროპულ ორიენტაციას ინარჩუნებდა და დამოუკიდებელი საქართველოს მომავალს ევროპულ ოჯახში ხედავდა.

ქართული ემიგრაციის დაპირისპირებისა და შეუთანხმებლობის მიზეზებს ამ პერიოდიდან შეემატა რუსულ ემიგრაციასთან ურთიერთობის საკითხიც. „ამერიკული კომიტეტი“ ცდილობდა, საბჭოთა კავშირში შემავალი ხალხების ემიგრანტული ორგანიზაციების გაერთიანების გზით, ერთიანი „ანტიბოლშევიკური ფრონტის“ შექმნას. „კომიტეტის“ ამ მიზანს ის სირთულე ახლდა თან, რომ ქართულ ემიგრაციას რუსულ ემიგრაციასთან პოლიტიკური კავშირ-ურთიერთობის პრაქტიკა არ ჰქონდა. რუსული ემიგრანტული გაერთიანებები არ სცნობდნენ რუსეთის იმპერიის საზღვრების შეცვლას. ისინი საქართველოს და ყოფილი რუსეთის იმპერიის საზღვრებში შემავალი სხვა სახელმწიფოების სუვერენიტეტის წინააღმდეგ იბრძოდნენ. საზღვარგარეთ რუსული პოლიტიკური ემიგრაციის საქმიანობა მიმართული იყო რუსეთის აღდგენისაკენ 1917 წლის ოქტომბრის რევოლუციამდე არსებულ საზღვრებში. მიუხედავად ამისა, „ეროვნული საბჭო“ თანახმა იყო ეთანამშრომლა მათთან გარკვეული წინაპირობების დაცვით, ანუ საქართველოს დამოუკიდებლობის უპირობოდ აღიარების მოთხოვნით. ქართული პოლიტიკური ემიგრაციის ნაწილისათვის „ეროვნული საბჭოს“ ასეთი პოზიცია მიუღებელი აღმოჩნდა. რუსულ ემიგრაციასთან ურთიერთობის საკითხი და ამით გამოწვეული წინააღმდეგობა არის ყველაზე აქტუალური და მთავარი თემა იმ დროინდელ ემიგრანტულ ჟურნალ-გაზეთებსა თუ პირად წერილებში.

ამრიგად, მეორე მსოფლიო ომის შემდეგ ჩამოყალიბებულმა საერთაშორისო მდგომარეობამ ქართული ემიგრაციის ეროვნულ-განმათავისუფლებელი მოძრაობის ახალ ეტაპს ჩაუყარა საფუძველი, რომლისთვის დამახასიათებელია: 1. აშშ-ს მთავრობის დაინტერესება საბჭოთა კავშირის ხალხთა ემიგრაციით; 2. ქართული ემიგრაციის გაერთიანების ტენდენციის ზრდა და 3. რუსულ ემიგრაციასთან ურთიერთობის საკითხის აქტუალობა.

დამოწმებული წყაროები და ლიტარატურა:

1. დეკლარაცია გაკეთებული 26 მაისს, 1951 წელს ამერიკის შეერთებული შტატების საგარეო საქმეთა მინისტრის აჩესონის მიერ

„ამერიკის ხმის“ ქართული სექციის გახსნის გამო, ჟურნალი „ჩვენი დროშა“, 1951, №10.
2. პრეზიდენტ ტრუმენის სიტყვა წარმოთქმული 4 ივლისს, გაზეთი „საქართველო,“ 1951, №4.
3. ასათიანი ს., დღევანდელი მდგომარეობა და ჩვენი საკითხი, ჟურალი „მებრძოლი საქართველო“, 1952, №2.
4. კორძაია ალ., ქართული მთლიანობისათვის, ჟურნალი „ჩვენი დროშა“, 1950, №7.
5. პატარიძე ელ., ჩვენი პოზიცია და ეროვნული ერთობა, ჟურნალი „ივერია“, 1951, №3.
6. საითიძე გოჩა, მურუსიძე შ., ახალი დოკუმენტები ქართული პოლიტიკური ემიგრაციის ისტორიიდან (XX საუკუნის 50-იანი წლები), კრებ.: ახალი და უახლესი ისტორიის საკითხები, 1(9), 2011.
7. ურატაძე გრ., ეროვნული ფრონტი, ჟურნალი „მებრძოლი საქართველო“, 1952, №1.
8. deklaracia qarTuli-erovnul-politikuri centrisa ucxoeTSi, ivane nanuaSvilis saarqivo fondi, xelnawerTa erovnuli centri.`mebrZoli saqarTvelo,“ @1952, №2.
9. „თეთრი გიორგის“ ხელმძღვანელობა, განმარტება, ჟურნალი „ბედი ქართლისა“, 1952, №13.
10. ქართული ეროვნული საბჭოს წესდება, ჟურნალი „მებრძოლი საქართველო“, 1952, №2.
11. სალია კ., ქართული ევროპული მოძრაობა, ჟურნალი „ბედი ქართლისა“, 1952, №13.
12. ქართული ევროპული მოძრაობა, ჟურნალი „ბედი ქართლისა“, 1953, №15.
13. საქართველოს დამოუკიდებლობის აღდგენის ამერიკული საბჭოს განცხადება, ივანე ნანუაშვილის საარქივო ფონდი, ხელნაწერთა ეროვნული ცენტრი.
14. ქართველ-ამერიკელთა ლიგის მოწოდება, ჟურნალი „ბედი ქართლისა“, 1951, №9.
15. ამერიკის „ქართველთა დემოკრატიული კავშირი“, ჟურნალი „მებრძოლის საქართველო“, 1952, №8.

Shorena Murusidze

Ivane Javakhishvili Tbilisi State University, Ivane Javakhishvili Institute of History and Ethnology, research scientist of the Department of Modern and Contemporaly History

The Beginning of the World's Bipolarization and the Georgian Political Emigration

Summary

The international situation, which was formed after the Second World War laid the foundation for a new stage of the national-liberation movement of the Georgian emigration. It can be characterized by the following aspects: 1. The US interest with the emigration of the Soviet Union's people. 2. Increasing of Georgian emigration's unification tendency. 3. And finally, the urgency case of interrelation with the Russian emigration.

During the Cold War there were being made public coalitions in the USA. Those coalitions were helping emigration organizations fighting against the Bolshevik regime. In their speeches, the members of the US government emphasized attention on the Soviet Union's human rights and promised to support their political emigration.

The new reality activated the works of the Soviet Union's people's political emigration. The national-liberation works of the Georgian political emigration, which were interrupted during the Second World War, still intensified since 1949. This new stage is characterized by unification of the emigrant forces, which attempted to establish the Georgian movement. Steps made for this purpose were causing the opposite results like occurring a new wave of emigration's dispersion. After extending Europe, during the Cold War, the United States of America was covered by the national-liberation movement of the Georgian emigration.

Since that period of time, the reason for disagreement of the Georgian emigration becomes the case of interrelation with the Russian emigration. The Russian political emigration coalitions were not only refusing to recognize changes of the boundaries of Russian Empire and the independence of Georgia, but they were even fighting against this right. The issue of interrelation with the Russian emigration and the controversy caused by it is the most current and major problem in those days emigrant magazines and newspapers or private letters.